

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TUYÊN TRUYỀN, GIÁO DỤC PHÁP LUẬT VỀ PHÒNG, CHỐNG TỘI PHẠM THAM Ô TÀI SẢN CỦA VIỆN KIỂM SÁT NHÂN DÂN

NGUYỄN THỊ HƯƠNG*

Trước những diễn biến ngày càng phức tạp về tính chất, mức độ nghiêm trọng, về hậu quả của tội phạm tham ô tài sản trong những năm gần đây, việc thực hiện thống nhất, đồng bộ các giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống loại tội phạm này là nhiệm vụ của Viện kiểm sát các cấp trong quá trình thực hiện chức năng, nhiệm vụ; không chỉ góp phần tuyên truyền pháp luật cho các tầng lớp nhân dân, mà còn góp phần quan trọng thúc đẩy hiệu quả đấu tranh phòng, chống tội phạm tham ô tài sản ở nước ta trong thời gian tới.

Từ khóa: Tội tham ô tài sản; tuyên truyền, giáo dục pháp luật.

Nhận bài: 23/7/2019; biên tập xong: 08/8/2019; duyệt bài: 19/8/2019.

Trong những năm qua, hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản đã được Viện kiểm sát (VKS) các cấp quan tâm. Tuy nhiên, thực tế cho thấy hiệu quả của hoạt động này chưa cao, chưa thực sự có tác dụng trong việc kịp thời phát hiện, hoặc góp phần làm giảm tình trạng người có chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản mà họ có trách nhiệm quản lý. Nguyên nhân là do hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản của VKS các cấp còn hạn chế ở nhiều phương diện khác nhau, đã ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng, hiệu quả phòng, chống loại tội phạm này. Vì vậy, việc phân tích, đánh giá những hạn chế của hoạt

động tuyên truyền, giáo dục pháp luật phòng, chống tội phạm tham ô tài sản của VKS các cấp và đề xuất giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động này là cần thiết.

1. Một số hạn chế trong hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản

1.1. Nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật còn thiếu, chưa thực sự đáp ứng yêu cầu thực tiễn

Tham ô tài sản là loại tội phạm có thể xảy ra ở bất cứ ngành, lĩnh vực hoạt động nào. (Chính vì vậy, nội dung tuyên truyền, giáo

*Thạc sĩ, Vụ thực hành quyền công tố và kiểm sát xét xử hình sự (Vụ 7), Viện kiểm sát nhân dân tối cao.

dục pháp luật để phòng, chống loại tội phạm này phải được xác định không chỉ các quy định của pháp luật về phòng, chống tham nhũng nói chung, mà còn bao gồm hệ thống các văn bản pháp luật chuyên ngành, thuộc các lĩnh vực như ngân hàng, tin dụng; quản lý tài nguyên, khoáng sản, đầu tư, xây dựng cơ bản, bảo hiểm, chứng khoán... để từ đó, đối tượng được tuyên truyền, giáo dục sẽ nắm bắt và nhận diện được những thủ đoạn, hành vi tham ô tài sản, mà điều chỉnh hành vi của mình cho phù hợp với quy định của pháp luật; đồng thời, có thể phát hiện ra hành vi tham ô tài sản của những người khác để kịp thời tố giác với cơ quan có thẩm quyền.

Thực tế cho thấy, nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tham ô tài sản thường mới chỉ tập trung vào một số quy định của Luật phòng, chống tham nhũng, mà chưa đề cập đến những quy định của các văn bản pháp luật đối với từng ngành, lĩnh vực cụ thể. Trong khi đó, tham ô tài sản là loại tội phạm có thể xảy ra ở nhiều ngành, lĩnh vực khác nhau, nếu nội dung tuyên truyền, giáo dục chỉ thuần túy là các quy định của pháp luật phòng, chống tham nhũng thì người được tuyên truyền, giáo dục khó có thể nhận diện được những thủ đoạn tinh vi của loại tội phạm này trong từng ngành, lĩnh vực.

Mặt khác, trong nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản chưa lồng ghép với các hoạt động mang tính thực tiễn, chẳng hạn như tham dự các phiên tòa xét xử hình sự đối với các bị cáo về Tội tham ô tài sản. Việc tổ chức phiên tòa lưu động xét xử về tham ô tài sản chưa được quan tâm. Nhân dân, cán bộ, công chức, người lao động trong các cơ quan nhà nước, tổ chức, đơn vị kinh tế hầu như chưa được tham dự phiên tòa lưu động xét xử các bị cáo về loại tội phạm này, kể cả những vụ án xảy ra ở

chính cơ quan, doanh nghiệp, hoặc địa phương nơi họ làm việc, sinh sống; do đó, hạn chế tác dụng răn đe, phòng ngừa chung.

1.2. Việc xác định đối tượng tuyên truyền, giáo dục pháp luật còn chưa hợp lý

Việc xác định đối tượng được tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản của VKS các cấp còn mang tính dân trải, hướng tới tất cả các tầng lớp nhân dân nói chung, mà chưa có sự chọn lọc, phân loại đối tượng để có sự ưu tiên ở các mức độ khác nhau, do đó, hiệu quả thu được còn nhiều hạn chế. Cụ thể là việc xác định đối tượng chưa có sự phân loại theo nhóm đối tượng dựa trên những tiêu chí đặc thù khác nhau, để từ đó có những nội dung tuyên truyền, giáo dục cho phù hợp. Chẳng hạn, với những cán bộ, công chức làm việc trong các cơ quan quản lý nhà nước về tài nguyên, khoáng sản, đầu tư, xây dựng, tài chính, ngân hàng... thì ngoài những nội dung của pháp luật về phòng, chống tham nhũng, còn phải tuyên truyền, giáo dục cả nội dung của những văn bản luật chuyên ngành như: Luật đất đai, Luật đầu tư, Luật xây dựng, Luật ngân hàng, Luật ngân sách... Việc phân nhóm đối tượng cũng cần được thực hiện đối với các tầng lớp nhân dân lao động ở các vùng, miền khác nhau. Chẳng hạn, với các tỉnh, thành phố là trung tâm kinh tế, chính trị như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh và các tỉnh, thành phố có sức hấp dẫn đầu tư, có tiềm lực kinh tế phát triển - nơi mà tội phạm tham ô tài sản nhiều, với mức độ phổ biến hơn¹ thì cần phải có những nội dung tuyên

1. Theo thống kê của Tòa án nhân dân tối cao, trong thời gian 10 năm, từ năm 2008 đến hết năm 2017, trong tổng số 4.575 người phạm tội tham ô tài sản thì ở thành phố Hồ Chí Minh có 1.359 người, chiếm 29,7%; Hà Nội 1.265 người, chiếm 27,6%; các tỉnh thành còn lại 1.951 người, chiếm 42,7%.

truyền, giáo dục mang tính phong phú, chuyên sâu hơn so với nội dung tuyên truyền, giáo dục cho dân cư ở các vùng nông thôn, miền núi, hải đảo hoặc đông bào dân tộc ít người. Do đó, để cải tiến, nâng cao chất lượng tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản, đòi hỏi phải phân loại các nhóm đối tượng để có những hình thức, nội dung tuyên truyền cho phù hợp, nhằm đạt được hiệu quả trên thực tế.

1.3. Hình thức tuyên truyền còn đơn điệu, chưa truyền tải được những nội dung cần thiết

Hình thức tuyên truyền, giáo dục pháp luật phòng, chống tham ô tài sản vẫn còn đơn điệu, thể hiện ở chỗ chưa đa dạng hóa được các hình thức tuyên truyền, giáo dục để tổ chức tuyên truyền phù hợp với từng nhóm đối tượng. Một số hình thức tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tham ô tài sản thường được VKS các cấp thực hiện là: Phổ biến pháp luật trực tiếp thông qua các buổi sinh hoạt tập thể ở cơ quan, doanh nghiệp hoặc tổ dân phố, thôn, bản; tư vấn, hướng dẫn tìm hiểu pháp luật; cung cấp thông tin, tài liệu về pháp luật; tuyên truyền pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản trên các phương tiện thông tin đại chúng. Trong khi đó, điều kiện tiếp cận với các phương tiện truyền thông, khả năng tiếp thu, nắm bắt thông tin, kiến thức của các nhóm đối tượng, các vùng, miền, lĩnh vực là khác nhau; vì vậy, hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật chưa thực sự có hiệu quả.

2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng tuyên truyền, giáo dục pháp luật phòng, chống tội phạm tham ô tài sản

Để tuyên truyền, giáo dục pháp luật thực sự là hoạt động góp phần nâng cao hiệu quả phòng, chống tham ô tài sản ở nước ta trong

thời gian tới, thiết nghĩ, cần thực hiện tốt một số giải pháp sau:

2.1. Xác định rõ phạm vi nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản

Nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản phải được xác định với nội dung bao quát, để các nhóm đối tượng được tuyên truyền, giáo dục vừa nắm được những kiến thức cơ bản của pháp luật phòng, chống tham nhũng nói chung, vừa nắm được những quy định cơ bản của các văn bản luật về từng lĩnh vực chuyên môn; từ đó, có thể nhận diện được những thủ đoạn của tội phạm tham ô tài sản một cách kịp thời. Nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật cần xác định rõ những vấn đề sau:

- *Đối với pháp luật về phòng, chống tham nhũng*: Viện kiểm sát các cấp cần lựa chọn những chế định, quy định đặc trưng, điển hình để sau khi được tuyên truyền, giáo dục, các tầng lớp nhân dân có thể dễ dàng nhận thức được các biểu hiện, dấu hiệu của tội phạm tham ô tài sản. Theo đó, các quy định cần được đưa vào nội dung tuyên truyền, giáo dục là: Chủ thể của Tội phạm tham ô tài sản; các hành vi bị nghiêm cấm; các biện pháp phòng ngừa, phát hiện và xử lý tham ô; việc phải công khai, minh bạch trong tổ chức, hoạt động của các cơ quan nhà nước, tổ chức, doanh nghiệp; xây dựng, thực hiện chế độ, định mức, tiêu chuẩn; minh bạch tài sản, thu nhập; xử lý việc người có chức vụ, quyền hạn kê khai tài sản không trung thực; xử lý trách nhiệm của người đứng đầu khi để xảy ra tham ô.

Đối với các văn bản luật chuyên ngành: Tùy theo từng nhóm đối tượng mà lựa chọn nội dung của các văn bản luật chuyên ngành để tuyên truyền, giáo dục cho

phù hợp, như quy định của pháp luật về ngân sách, đầu tư, xây dựng, đấu thầu, đất đai, tài chính, ngân hàng. Tuy nhiên, không phải tất cả mọi chế định, quy định của các văn bản luật chuyên ngành này đều được đưa vào nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật mà VKS các cấp cần lựa chọn những quy định liên quan trực tiếp đến các hoạt động quản lý nhà nước trên một số lĩnh vực và hoạt động sản xuất, kinh doanh của các tổ chức, đơn vị kinh tế như: Điều kiện chi ngân sách nhà nước, công khai ngân sách nhà nước, giám sát ngân sách nhà nước, các hành vi bị cấm trong quản lý, sử dụng ngân sách nhà nước; nội dung quản lý nhà nước về đầu tư công; công khai, minh bạch trong đầu tư công; các hành vi bị cấm trong đầu tư công; thẩm quyền, điều kiện quyết định chủ trương đầu tư chương trình, dự án; trường hợp đấu thầu hạn chế, chi định thầu, các hành vi bị cấm trong đấu thầu, thanh tra, kiểm tra, giám sát hoạt động đấu thầu; nội dung quản lý nhà nước về đất đai, phân cấp quản lý nhà nước về đất đai...

Để các nhóm đối tượng được tuyên truyền, giáo dục có thể nhận thức đúng và nắm bắt được quy định của các văn bản pháp luật chuyên ngành một cách nhanh nhất, nội dung tuyên truyền, giáo dục cần phải có sự minh họa bằng các tình huống cụ thể đã xảy ra trong thực tiễn. Theo đó, với mỗi nhóm quy định của một văn bản luật chuyên ngành, đòi hỏi cán bộ, Kiểm sát viên làm công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật cần liên hệ những tình huống thực tế đã xảy ra, để các đối tượng được tuyên truyền, giáo dục dễ dàng nhận thức những chuẩn mực trong các lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội, từ đó có thể nhận diện được các biểu hiện tham ô tài sản một cách chính xác, góp phần loại trừ việc thực hiện

hành vi tham ô, hoặc phát hiện tội phạm một cách kịp thời.

Bên cạnh việc kết hợp giữa những quy định của pháp luật phòng, chống tham ô tài sản và một số quy định của các văn bản luật chuyên ngành, nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng ngừa tội phạm tham ô tài sản cần thiết phải có sự lồng ghép với kiến thức thực tiễn. Theo đó, VKS các cấp cần phối hợp chặt chẽ với Cơ quan điều tra, Tòa án các cấp và cơ quan có liên quan để tổ chức phiên tòa lưu động xét xử các bị cáo về Tội tham ô tài sản. Việc tổ chức phiên tòa lưu động phải được thực hiện với kế hoạch cụ thể, định kỳ và có sự phân định rõ về thẩm quyền, địa bàn trên cơ sở đáp ứng những yêu cầu cơ bản về đảm bảo an ninh, trật tự, phục vụ nhiệm vụ chính trị địa phương, cũng như bảo đảm quyền con người, quyền công dân của bị cáo. Mặt khác, để hoạt động tuyên truyền, giáo dục kiến thức thực tế này đạt hiệu quả trong việc trang bị kiến thức cho các tầng lớp nhân dân, đồng thời, góp phần lan tỏa tinh thần đề, phòng ngừa chung đối với các thành viên khác trong xã hội, việc tổ chức các phiên tòa lưu động cần được thực hiện đan xen các vụ án có sự khác nhau về mức độ nghiêm trọng, giá trị tài sản bị chiếm đoạt, thủ đoạn phạm tội, ngành, lĩnh vực xảy ra tội phạm, thẩm quyền xét xử...

2.2. Thực hiện việc phân hóa các nhóm đối tượng tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản

Đối tượng của hoạt động tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản là những người trực tiếp tiếp nhận thông tin, kiến thức pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản, trên cơ sở đó, họ nhận thức và hiện thực hóa thành những hành động cụ thể khi họ

gặp tình huống cụ thể. Tuy nhiên, do trình độ nhận thức và vốn kiến thức xã hội của các đối tượng tuyên truyền, giáo dục là khác nhau, nên khi thực hiện hoạt động này, VKS các cấp cần có sự chọn lọc, phân loại các nhóm đối tượng để phân hóa sự ưu tiên ở các mức độ khác nhau. Theo đó, việc xác định đối tượng tuyên truyền, giáo dục pháp luật phòng, chống tội phạm tham ô tài sản phải dựa trên một số tiêu chí nhất định như theo nghề nghiệp, lĩnh vực hoạt động, theo địa bàn, vùng miền để phân hóa thành các nhóm đối tượng khác nhau như: Nhóm cán bộ, công chức trong các bộ, ngành ở trung ương; nhóm cán bộ, công chức trong hệ thống cơ quan nhà nước ở địa phương; nhóm viên chức, công nhân, người lao động trong các doanh nghiệp, đơn vị kinh tế; nhóm công dân ở các khu dân cư... Trên cơ sở đó, với mỗi nhóm đối tượng cần xây dựng nội dung tuyên truyền, giáo dục pháp luật phù hợp, đảm bảo mục tiêu sau cùng là trong bị các kiến thức và nhận thức pháp luật về phòng, chống tham ô tài sản cho mọi tầng lớp nhân dân trong toàn xã hội.

Để tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản có chất lượng, hiệu quả trên thực tế, tùy thuộc vào đặc điểm đặc thù về nghề nghiệp, điều kiện sinh sống của từng nhóm đối tượng mà VKS các cấp xác định phạm vi nội dung tuyên truyền, giáo dục cho phù hợp. Chẳng hạn, đối với nhóm đối tượng là cán bộ, công chức trong các bộ, ngành cấp trung ương, thì ngoài những quy định cần thiết của pháp luật về phòng, chống tham nhũng, cần phải có những quy định cần thiết của các văn bản luật chuyên ngành tương ứng với ngành, lĩnh vực của đời sống xã hội mà họ thực hiện việc quản lý nhà nước; nhưng đối với các khu dân cư ở các địa bàn vùng, miền khác nhau thì

bên cạnh những quy định của pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản, cần có những quy định cơ bản của pháp luật về tố cáo, quy định của pháp luật hình sự và tố tụng hình sự, để trên cơ sở hiểu biết đó, người dân có thể gửi tin báo, tố giác hành vi tham ô tài sản đến cơ quan nhà nước có thẩm quyền một cách chính xác, kịp thời hơn.

2.3. Đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản

Để nâng cao chất lượng, hiệu quả của hoạt động này thì việc đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giáo dục là hết sức cần thiết. Theo đó, trong thời gian tới, VKS các cấp cần đẩy mạnh và sử dụng có hiệu quả các hình thức tuyên truyền, giáo dục pháp luật dưới đây:

- Tuyên truyền, giáo dục trực tiếp thông qua hội nghị, họp báo, tư vấn, đối thoại về thực tiễn áp dụng các quy định của pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản, một số quy định của các văn bản luật chuyên ngành; những khó khăn, vướng mắc và hướng hoàn thiện các quy định đó của pháp luật.

- Tuyên truyền, giáo dục thông qua hình thức tương tác trực tuyến trên Trang thông tin điện tử của VKS nhân dân tối cao, VKS nhân dân các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, trên trang web của báo Bảo vệ pháp luật, Tạp chí Kiểm sát. Với hình thức này, VKS các cấp cần truyền tải những quy định của pháp luật trên cơ sở lồng ghép những tình huống đã xảy ra trên thực tế đảm bảo sự ngắn gọn, dễ hiểu, thể hiện tính kịp thời của việc cập nhật thông tin, sự kiện trong thực tiễn áp dụng các quy định của pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản. Bên cạnh đó, cần thực hiện tốt một số hoạt động cụ thể như: Tăng cường các

bài nghiên cứu, bình luận chuyên sâu của những người làm công tác nghiên cứu, các chuyên gia pháp luật về phòng, chống tham ô tài sản; gia tăng các bài viết mang tính nghiệp vụ của các cán bộ, Kiểm sát viên làm công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, xét xử các vụ án tham ô tài sản nhằm hướng dẫn, trang bị kỹ năng nghiệp vụ cho công chức, cán bộ, người lao động làm việc trong các bộ, ngành ở trung ương và các sở, ban, ngành ở địa phương.

Tăng cường tuyên truyền, giáo dục pháp luật về phòng, chống tội phạm tham ô tài sản trên các phương tiện truyền thông có sức lan tỏa lớn như các kênh của Đài truyền hình Việt Nam, của Đài tiếng nói Việt Nam; một số báo, tạp chí lớn như tạp chí Cộng sản, báo Nhân dân, báo Công an nhân dân, báo Quân đội nhân dân, báo Hà Nội mới...

Đài phát thanh và báo của các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương.

- Cần tập trung xây dựng các cơ quan báo chí của ngành Kiểm sát nhân dân thực sự trở thành diễn đàn của nhân dân, phản ánh chính xác dư luận xã hội, ý kiến phản hồi của nhân dân, trong đó có công tác đấu tranh chống và phòng ngừa tội phạm tham ô tài sản. Đối với những vụ án tham ô phức tạp, nhạy cảm với tài sản chiếm đoạt đặc biệt lớn, cần thông tin, tuyên truyền kịp thời đường lối, quan điểm của Đảng, nhà nước, kết luận chính thức của cơ quan nhà nước có thẩm quyền, nhằm định hướng dư luận xã hội; đồng thời, các cơ quan nhà nước, tổ chức liên quan phải đảm bảo việc cung cấp thông tin kịp thời, chính xác về vụ án cho cơ quan báo chí và chịu trách nhiệm về tính xác thực của thông tin. □

KINH NGHIỆM CỦA ...

(Tếp theo trang 15)

Năm là, thường xuyên kiện toàn tổ chức, bộ máy, xây dựng đội ngũ cán bộ, Kiểm sát viên trong sạch, vững mạnh. Thực hiện việc sắp xếp đội ngũ cán bộ, bảo đảm đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu trong từng đơn vị, từng khâu công tác. Xây dựng đội ngũ cán bộ, Kiểm sát viên có bản lĩnh chính trị vững vàng, nắm vững đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước, trong sáng về phẩm chất đạo đức, giỏi về chuyên môn nghiệp vụ, có tinh thần trách nhiệm cao trong công việc, luôn có ý thức phấn đấu vươn lên, dám đấu tranh bảo vệ lẽ phải, có hiểu biết các kiến thức quản lý

kinh tế, quản lý xã hội, đủ sức giải quyết những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong lĩnh vực bảo vệ pháp chế xã hội chủ nghĩa.

Sáu là, tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, kịp thời chấn chỉnh các thiếu sót, xử lý nghiêm các trường hợp vi phạm quy định, quy chế của Ngành, nhất là vi phạm quy chế nghiệp vụ.

Bảy là, tăng cường quan hệ công tác giữa Viện kiểm sát với các cơ quan nhà nước và tổ chức chính trị - xã hội trong đấu tranh phòng, chống vi phạm, tội phạm; tranh thủ sự lãnh đạo của cấp Ủy địa phương đối với Viện kiểm sát hai cấp.

Tám là, giữ vững và phát huy truyền thống đoàn kết thống nhất trong Ngành.

Chín là, tăng cường cơ sở vật chất, điều kiện và phương tiện làm việc của Viện kiểm sát hai cấp, kịp thời giải quyết chế độ, chính sách cho cán bộ đảm bảo hoàn thành tốt nhiệm vụ. □